

De (on)zin van promoveren

Standpunt

De Jonge Specialist pleit voor een gelijke rol van overstijgende competenties bij de selectie voor de medische vervolgopleidingen. Op dit moment speelt met name promoveren een grote rol in deze selectie. De Jonge Specialist is van mening dat dit de 'promotiedrang' in de hand werkt, waarbij dit veelal niet zal bijdragen aan de wetenschappelijke profilering van artsen die zich intrinsiek willen verdiepen en een academische carrière nastreven, maar juist zorgt voor uitloop van een promotietraject, het staken van promotietrajecten en voor psychische problemen van promovendi. Alhoewel een wetenschappelijke basis voor iedere arts relevant is, is wetenschappelijke profilering middels een promotietraject hiervoor niet noodzakelijk. De Jonge Specialist is daarbij van mening dat het medisch domein gebaat is bij diversiteit van artsen en erkent de meerwaarde van profilering in al deze verschillende gebieden (wetenschap, onderwijs, management of innovatie). De Jonge Specialist vraagt daarom opleiders en medisch specialisten om oog te hebben voor de talenten van de betreffende jonge arts en om profilering in andere profielen net zo op waarde te schatten als de wetenschappelijke profilering. Zo moeten artsen die affiniteit hebben met wetenschap en die deze profilering in hun verdere carrière willen uitdiepen, een promotietraject kunnen starten. Anderzijds moeten artsen, die geen uitgesproken affiniteit met wetenschap hebben, zich naast het ontwikkelen van een wetenschappelijke basis, kunnen verdiepen in andere profielen. Deze diversiteit is noodzakelijk om een toekomstige generatie specialisten op te leiden die op alle vlakken aansluit en in de lead blijft bij het snel veranderende zorglandschap.

Wat is er aan de hand?

In de laatste 25 jaar is het aantal medische promotietrajecten met 256% gestegen¹, door sommigen ook wel beschouwd als 'de promotiedrang'. Een promotietraject gaat niet altijd over rozen. De tijds- en publicatiedruk zijn hoog. Het bekende 'publish or perish' credo leidt in jonge onderzoekers tot theses met toegenomen kwantiteit van gepubliceerde onderzoeken, zonder toegenomen wetenschappelijke impact en soms zelfs afname hierin²⁻⁴. Hieraan draagt bij dat promovendi een belangrijke bron van inkomsten voor de universiteit vormen, waarbij een promotie een bonus tot €90.000 kan opleveren. Daarnaast tonen onderzoeken dat tot wel de helft van de promovendi met psychische problemen kampt.⁵⁻⁸ Vanwege het toegenomen aantal promovendi is er bovendien een tekort aan adequate begeleiding ontstaan, wat ten koste gaat van de kwaliteit van promotieonderzoek, maar ook een bijdrage levert aan psychische problematiek onder promovendi.⁷⁻¹⁰ Ook cijfers met betrekking tot uitloop en uitval van promotietrajecten lopen op, zo duurt een gemiddeld promotietraject in de gezondheidszorg bijna 5.5 jaar, rondt bijna 70% binnen 7 jaar zijn/haar promotie af en het vermoeden heerst dat van de overige 30% het grootste deel de eindstreep niet haalt.¹¹ Voor de groep die deze eindstreep haalt blijkt dat tien jaar na afronding minder dan de helft verbonden is aan een UMC en heeft ruim de helft geen of slechts één artikel gepubliceerd.¹²

Wat is de zin van promoveren?

Competentie wetenschap

Van oudsher is wetenschap één van de kern competenties van een arts. In de praktijk wordt dit op meerdere manieren ingevuld. Enerzijds door het gebruiken van onderzoek en zo up-to-date te blijven van de nieuwste informatie, anderzijds door bij te dragen aan wetenschappelijk onderzoek, zoals onder andere beschreven in de CanMEDS rol 'academicus'. Het bijdragen aan onderzoek kan op verschillende manieren invulling krijgen, en loopt uiteen van een keer een artikel schrijven tot een fulltime promotietraject.

Het promotietraject

Een promotietraject fungeert als opleidingstraject tot arts-onderzoeker en kent op verschillende vlakken een grote investering en waarde. Ten eerste wordt bij een promotie een maatschappelijk relevant onderwerp onderzocht en draagt het op die manier bij aan verdere ontwikkeling van het medisch veld. Hier staat tegenover dat een arts vaak meerdere jaren niet actief is op de klinische arbeidsmarkt. Daarnaast biedt promoveren een arts de kans om zich wetenschappelijk te verdiepen en persoonlijk te ontwikkelen, waarbij diverse competenties verder worden ontwikkeld die meegenomen kunnen worden tijdens (latere) werkzaamheden in de kliniek. Tot slot investeren instellingen in promotietrajecten door persoonlijke begeleiding te verzorgen (promotor en co-promotor) en onderzoeksbudget beschikbaar te stellen.

De (on)zin van promoveren

De vraag rijst met welke redenen een promotie nagestreefd wordt en welk doel een promotie dient. Een enquête van De Geneeskundestudent onder 3007 geneeskundestudenten laat zien dat 1 op de 3 geneeskundestudenten wil promoveren. Van deze studenten zou 21% toch afzien van een promotietraject als dit geen invloed zou hebben op de kans om in opleiding te komen.¹³ Een vervolgonderzoek onder 1088 medisch opleiders laat zien dat een meerderheid van de medisch ziekenhuisspecialisten van mening is dat promotie een belangrijke rol speelt bij de selectie voor vervolgoopleidingen.¹⁴ De Jonge Specialist maakt zich zorgen dat met de stijging van het aantal promotietrajecten niet alleen meer intrinsiek gemotiveerde artsen, die zich daadwerkelijk wetenschappelijk willen verdiepen en een academische carrière nastreven, starten aan een promotie, maar ook meer extrinsiek gemotiveerde artsen, die weinig affiniteit met wetenschap hebben en dit enkel nastreven om in opleiding te komen. Dit zou kunnen bijdragen aan de toename in uitloop en uitval van promotietrajecten en psychische problemen van promovendi.

Ons standpunt

De Jonge Specialist vraagt daarom opleiders en medisch specialisten om oog te hebben voor de talenten van de betreffende jonge arts en om verdieping in andere profielen net zo op waarde te schatten als de wetenschappelijke profilering. We streven in de nabije toekomst naar medisch specialisten met een diversiteit in profielen, waaronder klinisch leiderschap en technologie, zoals omschreven in het 'Visiedocument Medisch Specialist 2025' van de Federatie Medisch Specialisten.¹⁵ Deze diversiteit is noodzakelijk om een toekomstige generatie specialisten op te leiden die op alle vlakken aansluit en in de lead blijft bij het snel veranderende zorglandschap.

Bronnen

- ¹ Koier E, de Jonge J. 2018. De zin van promoveren – Loopbanen en arbeidsmarktperspectieven van gepromoveerden. Den Haag: Rathenau Instituut.
- ² Collyer T.A. 2019. 'Salami slicing' helps careers but harms science. *Nat Hum Behav* 3, 1005–1006.
- ³ Larivière V. 2012. On the shoulders of students? The contribution of PhD students to the advancement of knowledge. *Scientometrics* 90, 2, 463–481.
- ⁴ Frandsen TF, Højbjerg Jacobsen R, Nicolaisen J, Ousager J. 2019. 'Pressure to publish: A Bibliometric Study of PhD-Students (1993-2009)', *Information Research*, vol. 24, no. 4.
- ⁵ The mental health of PhD researchers demands urgent attention. 2019. *Nature*. 575:257-8.
- ⁶ Leveque K, Anseel F, De Beuckelaer A, Van der Heyden J, Gisle L. 2017. Work organization and mental health problems in PhD students. *Elsevier*. 46(4):868-879.
- ⁷ Van der Weijden I, Meijer I. 2017. Het mentaal welzijn van Leidse promovendi. CWTS Policy report.
- ⁸ Mattijssen L, van Vliet N, van Doorn T, Kanbier N, Teelken C. 2020. PNN PhD Survey Asking the relevant questions. Promovendi Netwerk Nederland.
- ⁹ Tijdink JK. 2020. Promoties in de geneeskunde – Verspilde onderzoeksinspanning of noodzakelijk? *Ned Tijdschr Geneeskd*. 164:D5490.
- ¹⁰ Aan de Brugh M. 2018. Laat promovendi niet zo zwemmen. Geraadpleegd van <https://www.nrc.nl/nieuws/2018/01/26/laat-promovendi-niet-zo-zwemmen-a1589963>.
- ¹¹ VSNU. 2018. Overzichten Promovendi 2018. Geraadpleegd van https://www.vsnu.nl/files/documenten/Feiten_en_Cijfers/Overzichten_Promovendi_2018.xlsx.
- ¹² Wolters FJ. 2020. Academische carrière perspectieven van gepromoveerde dokters – Een landelijk cohortonderzoek in de periode 1992-2018. *Ned Tijdschr Geneeskd*. 164:D5300.
- ¹³ Ghedri A, Bontje W, Abdelmoumen A. 2018. Promoveren of profileren? *De Geneeskundestudent*.
- ¹⁴ Mattijssen JC, Ghedri A, Reinhard M. 2019. Promoveren Opleiders. *De Geneeskundestudent*.
- ¹⁵ Federatie Medisch Specialisten. 2017. Visiedocument Medisch Specialist 2025. Geraadpleegd van <https://www.demedischspecialist.nl/onderwerp/medisch-specialist-2025>.